

Grlice*

Igo Gruden

1

Žena, ki od nje sem bil se ločil,
mi pustila je dve grlici v spomin.
Ko sem prvo noč brez nje prenočil
in v polsnu poslušal ure s stolpnih lin,
čul glasú „gru-gru“ sem poln nemira,
ko da v dnu noči nekdo umira.

Dnevi so nad nami kakor stope,
brez nehanja nam ubijajo duhá:
grlici vzletavata pod stropo
praznih sob in ko spustita se na tla,
on se vzboči in se ves pojoč ji klanja,
ona se smejí, pred njim beži kot sanja.

Mnogo ljubil sem in nič sovražil:
vse je kakor pesek šlo med prsti rok.
Sen edini, ki bi me utolažil,
kje si, dobra hčerka, zlati moj otrok?
Ko na prsih grlico pestujem,
sem pri nji, ki daleč je na tujem.

Šle željé so slave in sijaja,
iz globin srcá želim si zdaj mirú.
Vsi, ki me preganjate brez kraja,
o, da več ne slišim vašega glasú!
Sámo grlic naj „gru-gru“ mi v noči poje,
ko ugasne brez sledú življenje moje.

2

Drobni samček, sam z menoj na svetu
brez družice tudi ti si zdaj ostal:
ko so bile črešnje v takem cvetu,
da pred njimi vsak za hip je nem obstal,
glas samičke onemel je, utihnil,
ko da veter lučko je upihnil.

* Prva pesem tega cikla je bila natisnjena v drugi številki lanskega letnika. Ker sta ostali dve po svoji vsebini tesno povezani z njo, jo priobčujemo še enkrat. Pripom. ured.

Tisto noč vihar je veje lomil,
v zgodnjem solncu se mračil je moj pogled:
je li mrtva res? — sem v strahu dvomil,
v upanju še čakal na življenja sled.
Ti pri nji čepel si našopirjen,
brez moči pogledal me vznemirjen.

Kaj je tebi smrt, moj samček drobni,
doumel sem, ko sem vzel te v toplo dlan:
zbližal naju je tvoj glas turobni
bolj od joka, ko je človek pokopan.
Vseh usodo, sklonjen k tebi v gnevu,
doživel sem v tvojem žalnem spevu.

Ptička, ki si umrla brez besede,
ni bil našim upom tvoj brezup enak?
Brez vrnitve smrt nas v noč odvede,
ni vstajenja, kjer leži neskončen mrak.
Duh umre, snovati snov ne jenja:
v smrti kal je novega življenja.

3

Ko so črešnje spet se v cvet razpele,
v tesni kletki gledal samčkov sem nemir:
od ženice dobre, osamele
grlico v predmestju kupil sem zvečer,
v belem robcu plaho kot devičko
sem domov prinesel mu samičko.

On na prečici naprej je dremal,
dolgo v noč je vse objemal dih mirú;
komaj pa je zjutraj mrak pojemal,
čul sem kakor v snu glasú prav tih „gru-gru
in vse bolj glasno in koprneče:
spomnil sem z ženó se prve sreče.

Ko mladiča jajčki sta prebila,
— hčerka je bila medtem nazaj prišla —
z roke na rokó sva ju nosila,
k prsim skrivala z dlanjó pod vtrip srcá:
samček plahutal je z rame k rami,
s tal samička vzletala za nami.

Čas je bil kot sij nad vodo ptiča,
ki prekmalu vtone nam v oblak temân;
neki dan sta ušla oba mladiča,
pri sosedih sem ju vseh iskâl zaman:
mlada sta bilâ in šla v svobodo —
mislil sem na svoje hčerke usodo.

Plebanuš Čakič

Godina Ferdinand

Cerkev je bila polna, a še so prihajali posamezniki in tonili v množici, ki je čakala na pridigo. Stare ženske so se ustavljale sredi cerkve pred Marijinim oltarjem, poklekovale na obe koleni in pobožno poljubljale hladna cementna tla. Starci so štorckljali k svojim klopem, sedali na svoje sedeže in segali v roke okoli sedečim s „hvaljen bodi Jezus Kristus“. Pri spovednici kaplana Gabana pa se je še gnetla dolga vrsta, ki je čakala na spoved. Vsak se je hotel pri njem spovedati. Bali so se starega plebanuša Čakiča, ki se je nad nekaterimi grehi in grešniki tako razjezil, da je tiha spoved postala javen razgovor.

„Si kradel?“

Grešnik v spovednici je nekaj zamomljal. Ljudje po cerkvi so utihnili, kot bi odrezal.

„Vidiš, potem pa se nažreš in napiješ, da se kolnete in koljete doma, svinje!“

Kaplan Gaban ni bil tako surov. Idealist je še bil in drugačnega duha je že prinesel iz slovenskega bogoslovja, dasi je gimnazijo končal v Sombathelu. Stari Čakič pa je bil s svojimi navadami še v onih časih, ko je vsaka njegova beseda navdala slehernega z grozo. Minuli so časi črnega orožniškega perja, časi starih farnih notarjev, minule so bahaške voznje po vaseh. Kmetje so se tedaj poskrili po hišah in gledali skozi okna sopihajoče konje, plebanuša Čakiča in drugo farno gospodo. Sedaj ni več tako. Nikomur ne pade na misel, da bi koga vozil iz spoštovanja.

Čakič je čutil, da je konec madžarskih lepih časov, konec sijajnih dni, ki jih je preživel pri bogatih kmetih, in da ostaja na stara leta sam. Cerkev in farov, nič drugega mu ne preostaja.

Ljudje so se ga ogibali in le s trepetom so hodili na farov po krstne liste, na zapis za poroko in na izpraševanje katekizma. Mnogokrat jih je odgnal, da so morali odgoditi poroko. Posebno noseče neveste je mučil s pridigami, jih sramotil, da so omedlevale na farofu. On pa je zleknjen na črnem, usnjatem divanu gledal ženina, ki ni vedel, kam bi pogledal.